DR PETAR KARLIĆ

ČETIRI PISMA VATROSLAVA JAGIĆA

PREŠTAMPANO IZ „VIJENCA“ KNJ. III./12.

1924

TISAK „TIPOGRAFIJE“ D. D. U ZAGREBU

24801

DR PETAR KARLIĆ

ČETIRI PISMA VATROSLAVA JAGIĆA

PREŠTAMPANO IZ „VIJENCA" KNJ. III./12.

1 9 2 4

TISAK „TIPOGRAFIJE" D. D. U ZAGREBU

Kad sam ono na poziv sveučilišnog profesora i naučenjaka dra. Matije Murka, kod koga sam svojedobno položio u Grazu profesorski ispit iz slavistike, putovao mjeseca rujna 1912. god. po Kotarima u Dalmaciji, gdje je prof. Murko proučavao narodnu epiku i njezin život, pronašao sam tad kod župnika g. Kažimira Perkovića »Statut Lige kotara ninskoga«,[1] koji bi prema označenoj u uvodu 1103. god. imao biti nesamo najstariji kodeks hrvatskoga narodnoga prava, nego upravo i najstariji statut na hrvatskom tlu. Obradivši i publiciravši taj Statut u »Vjesniku hrv. arheološ. društva« sv. XII., pošaljem poseban otisak u Beč prof. dru. Vatroslavu Jagiću. To je prva od mojih publikacija, koju sam Jagiću poslao. Jagić mi nato ukratko zahvali dopisnicom od 4. VIII. 1913. iz Rogatačke Slatine među ostalim veleći: »Vi ste mnogo usluge učinili našoj literaturi izdanjem ovog teksta...«[2]

---

[1] Isp. o tom Dr. P. Karlić: Statut Lige kotara ninskoga. (Preštamp. iz »Vjes. hrvat. arheološ. drušva« sv. XII.) str. 1.

[2] Istoga je dana pisao Jagić iz Rogatačke Slatine i g. dru. Fr. Fancevu veleći u prvoj rečenici »Iznenadio me prof. Dr. P. Karlić svojim izdanjem »Statuta Lige kotara ninskoga.«

Veliki je naučenjak širokih vidika Jagić shvatio odmah važnost toga Statuta, koji je poslije iz »Vjesnika« bio preštampan i u »Mjesečniku pravničkog društva u Zagrebu« 1913. br. 4., pa i u »Šumarskom Listu« 1915. br. 7. i 8. Kako su osobitu važnost stručni pravni historici podali tome Statutu, najbolje se vidi iz kritičkih ocjena pok. akademika dra. Ivana Strohala u »Mjesečniku« 1913. br. 3. i 4. (str. 278.—282. i 347.—352.), te češkoga naučenjaka i pravnoga historika dra. K. Kadleca, čija je ocjena u hrvatskom prijevodu bila štampana i u »Mjesečniku« (1913. br. 8.—9. str. 833.—837.) s motivacijom uredništva: »Da naši čitaoci vide, koliku važnost pripisuju slavenski naučenjaci ovomu statutu, donosimo prijevod objave poznatoga češkoga pravnog historika prof. Kadleca . . .« Oba ova akademika i s juridičkog gledišta priznaše prvobitnu starinu ovoga Statuta onako, kako sam je ja s historijskog gledišta utvrdio.

Važnost je ovoga Statuta dokumentirana i tim, što ga dubokoumni bivši predsjednik Jugoslav. akademije Vladimir Mažuranić u svom monumentalnom »Hrvatskom pravno-povjesnom rječniku« odmah, čim je bio publiciran, od četvrtog sveska pa do konca t. j. do sveska desetog svoga »Rječnika« na mnogim mjestima citira, a kadšto i cijele članke (stavke) toga »Zakona lige ninske« preštampava.

No daleko veću pozornost Jagićevu nego spomenuti Statut svratilo je moje otkriće Hvarkinje. Pa stoga ću ovdje prvi put iznijeti, kako je došlo do toga otkrića, kao i zato, da se obale kojekakve neistine i izmišljotine, te da se prava istina zna u naučnom svijetu. Hvarkinja je bila vlasništvo bivšeg ravnatelja hrvatske gimnazije u Zadru g. Marcela Kušara. Videći on, da se ja bavim ispitivanjem starih rukopisa, napose ispitivanjem rukopisa Gundulićeva Osmana, o kojima sam i u izvještajima hrvatske gimnazije u Zadru pisao, reče mi, da i on ima jedan stari rukopis i da će mi ga dati, da ga proučim, pa ako se uvjerim, da rukopis vrijedi, da bi mi ga on i prodao, jer da su njemu oči već slabe, te da se s tim radom ne može baviti. Rok mi je za proučavanje rukopisa bio određen dva dana. Ja sam u tom roku rukopis, koji je u cijelosti dosta čitak, a tek na nekim mjestima teže čitljiv, ali čim se čovjek bolje učita, može ga u cijelosti (izuzev neke sitnice) čitati gotovo poput štampane knjige, proučio mjestimice po raznim činovima u toliko, da mi je slika Hvarkinje bila jasna. Uvjerivši se, da je to djelo u našoj književnosti nepoznato i vrijedno, odlučih ga kupiti. Tako sam dakle ja Hvarkinju, proučivši je prije, uistinu otkrio i na taj način kupio, jer je inače, da se nijesam, proučivši je prije, uvjerio o njezinoj vrijednosti i nepoznatosti u našoj literaturi, ne bih bio niti kupio. Nakon nekoliko dana poslije

kupnje rečem gosp. Kušaru, da priređujem Hvarkinju za štampu, a on me na to zamoli, da njegovo ime pri tom ne spominjem, pa to je eto i bio razlog, da mu imena dosad nijesam spomenuo.

Priredivši ja Hvarkinju s kratkim predgovorom za štampu, bila je ta moja priredba, odnosno rukopis od prof. I. Milčetića, koji je kao urednik »Građe« rukopis pregledao, primljena za štampu u »Građi Jugoslav. akademije«. Istodobno sam u »Nastav. Vjesniku« god. 1915. štampao opsežan prikaz o toj dotad nepoznatoj komediji pod naslovom »Hvarkinja«. Taj sam prikaz bio izradio još početkom god. 1915. na osnovi moga rukopisa, kojim sam Hvarkinju priredio za štampu.[3] Dobivši posebne otiske te moje radnje, pošaljem jedan otisak i prof. Vatroslavu Jagiću, a on mi na to odgovori slijećim pismom:

I.

Hofrat v. Jagić, VIII. I. Kochg. 15.

Mnogo poštovani gospodine profesore!

Zahvaljujući na poslanoj raspravici (naime »Hvarkinji«) o srećnom Vašem otkriću, kojim ste nenadano obogatili staru hrvatsku književnost, molim Vas, da primite moj pozdrav i srdačno čestitanje, što ste sada smješteni u središtu našeg kulturnog života, u Zagrebu. O tome sam čitao prije nekoliko vremena u »Obzoru«, te bih se bio odmah javio, ali nisam znao, jeste li se već preselili. Bilo dakle srećno i uspješno i Vama i našoj kulturi, kojoj će, kad jednom nastupe mirnija vremena, trebati što više radnika, da uskore i pojače napredak, što je u tim žalosnim danima zapeo.[4]

S pozdravom Vaš

V. Jagić.

Otkrićem i publiciranjem dotad nepoznate u hrvatskoj književnosti komedije »Hvarkinje« Martina Benetevića hrvatska je književnost dobila i novoga dotad nepoznatoga komediografa, a hvarski pjesnici Hanibal Lucić i Petar Hektorović dostojna druga u svom triumviratu.[5]

Osobitu važnost podao je Jagić mome otkriću »Psalama Davidovih fra Luke Bračanina« u fra-

---

[3] Dr. P. Karlić: Hvarkinja (p. o.). Zagreb 1915. str. 3. bilj.

[4] Ovo je pismo Jagićevo bilo štampano u »Obzoru« od 3. stud. 1915. pod naslovom »Pismo prof. dra. Vatroslava pl. Jagića«, odakle je bilo preštampano u »Novostima« od 6. stud. 1915. pod naslovom »Dr. Vatroslav pl. Jagić dru. Petru Karliću«.

[5] O »Hvarkinji« i »Ljubovnicima« napisao je u najnovije doba stručnu recenziju u posljednjem dvobroju praške Murkove »Slavie« (II. str. 516.—519.) mladi češki naučenjak dr. F. Wollman, docent za jugoslavensku književnost i lektor na sveučilištu u Bratislavi, pod naslovom: »Nové objevy v dramatice dalmatsko-dubrovnické«. U toj recenziji, koja je bila u hrvatskom prijevodu štampana u »Vijencu« od 1. II. 1924. (str. 91.—93.), prihvaća dr. Wollman sve moje rezultate.

njevačkom arkivu sv. Mihovila u Zadru, gdje sam pronašao originalni rukopis odnosno originalni fra Lukin prijevod iz god. 1598. svih 150 psalama u uzvišenoj prozi, krasnoj čakavštini, najstarijem pučko-književnom narječju hrvatskom. Djelu fra Lukinu, kako sam u predgovoru istakao, odskače vrijednost, što je to najstariji dosad poznati, klasičnom hrvatskom prozom izvedeni i latinicom napisani prijevod svih psalama, zatim jer zaseže u 16. vijek, kad su se čakavštinom kao književnim dijalektom služili mnogi književnici u Dalmaciji, pa jer potječe od čistoga čakavca s otoka Brača i jer se sačuvalo u originalnom rukopisu s točno označenom godinom. Mada je rukopis Fra Lukin, za koga sam uglavio, da se je zvao Pallavicino, pisan sav auktorovom rukom dosta lijepo i s malo kratica, ipak je, ako ga usporedimo s rukopisima »Hvarkinje« i »Ljubovnika« u cijelosti daleko teže čitljiv, što se već na prvi mah vidi po faksimilima, koje sam tim trima novootkrivenim djelima priložio. Konačno mi je pošlo za rukom u »Dodatku« (str. 130. i 130b) konstatirati, kakvim se baš tekstom Vulgate poslužio fra Luka Bračanin pri prevođenju psalama Davidovih.

Kad sam te »Psalme Davidove Fra Luke Bračanina« štampao među »Djelima Jugoslav. akademije znanosti i umjetnosti« god. 1917., knj. XXVII., poslao sam dakako jedan primjerak i najvećemu tada živućem slavisti Vatroslavu Jagiću. Brzo iza toga dobio sam od Jagića drugo ovo pismo.

II.

Payerbach, 11. IX. 1917.

Mnogo poštovani gospodine profesore!

Vi ste čovjek vanredno srećne ruke. Evo već i opet obogatiste našu knjigu vrlo dragocjenim novim otkrićem. Ali niste samo našli novo djelo nova pisca, već ga i lijepo, tačno prema svim željama izdali. A što i opet i mene odlikovali jednim eksemplarom svojeg lijepog izdanja, na tome neka Vam je ovaj čas moja srdačna hvala, a kad se vratim u Beč, poslat ću Vam za uzdarje jedan eksemplar mojega izdanja staroslovenskih tekstova isto tako psalama, neka se uz Vaš posao nađe i moj.

Ako bude mojemu njemačkomu časopisu suđeno, da nastavi svoj život — tko zna, kakove će biti naše prilike poslije rata, ako ja i dočekam živ njegov kraj — ne ću propustiti da ne progovorim o Vašim izdanjima, i onom prvom i ovom drugom.

Međutim budite srećni i zadovoljni u našem lijepom Zagrebu.

Sa iskrenim i srdačnim pozdravom Vaš

V. Jagić.

Leksikalnim blagom »Psalama Davidovih fra Luke Bračanina« već se poslužio spomenuti vrlo zaslužni i marni izdavač »Hrvatskog pravno-povjesnog rječnika« Vladimir Mažuranić, koji te

Psalme od sveska VII. (1918.) pa do konca svoga djela na više mjesta citira.

Kad je Jagić slavio 80 godišnjicu svoga za cjelokupnu slavensku kulturu, a mogu reći i za kulturu evropsku, u koliko je slavistika dio ove opće kulture — preznamenitoga života, obasuše ga priznanjem nesamo mnogi kulturni radnici te kulturne i znanstvene institucije slavenskih naroda, nego i mnogi kulturni radnici i naučne institucije raznih kulturnih i naprednih naroda Evrope. Tom zgodom zaželio sam i ja sijedom naučenjaku, Nestoru slavistike i predstavniku naše narodne umne snage u kolu evropskih naroda svako dobro. Jagić mi na to odvrati ovim pismom.

III.

Payerbach ad Südbahn 22. VII. 1918.

Dragi gospodine profesore!

Vi ste jednako toliko ljubazni spram mene, da ni ovaj put ne htjedoste propustiti a da me ne obradujete srdačnim pozdravom o mojoj 80 godišnjici. Molim Vas, da primite u to ime od mene iskrenu, toplu hvalu. Ne znam, jeste li iz akademije primili jedan eksemplar moje biografije o Križaniću, koji sam namijenio Vama te umolio bio, da se iz Zagreba upravo pošalje Vama. Možda su moji pokloni posljednji na redu, tada se valja strpjeti, dok i oni dođu na red, kao što ja kao pisac još jednako čekam, da ugledam bar jedan eksemplar te knjige.

To su nešto čudnovate prilike u administraciji, ali gdje sve u to strašno vrijeme zapinje, moramo i tu nenormalnost spokojno podnijeti.

Želim Vam svaki uspjeh u daljem otkrivanju neslućenih dragocjenosti naše stare književnosti.

Vaš iskreni poštovalac

V. Jagić.

Dobivši ja od Jugoslavenske akademije omašno (od 510 str.) i krasno djelo o zatočniku i poborniku panslavizma, Hrvatu iz okolice karlovačke Jurju Križaniću, što ga je »o tristogodišnjici njegova rođenja« napisao Jagić, a kome na vanjskom i unutarnjem naslovnom listu debelo štampanim slovima i podcrtano piše: »Poklanja pisac«, srdačno sam zahvalio na tolikoj pažnji i počasti našem najvećem sveslavenskom naučenjaku Jagiću. Na to mi Jagić doskora odgovori ovim četvrtim pismom.

IV.

Payerbach NÖ. 21. VIII. 1918.

Mnogo poštovani gospodine profesore!

Meni je nešto za čudo, što ste Vi, a valjda, i neka druga gospoda, tako kasno dobili moju knjigu o Križaniću. Po mojem računu i po izvještaju g. profesora Manojlovića, to bi se imalo bilo učiniti najkasnije polovicom mjeseca jula. No danas su tako teška vremena, da čovjek mora mirno snositi i takove neurednosti.

A što sam Vam dao uručiti moju knjigu, to mi je spram Vas bila upravo ugodna dužnost. Vi ste me toliko puta nadarivali lijepim plodovima Vaše srećne i umne radnje, da bih bio upravo najveći nezahvalnik, da se nisam među prvima Vas sjetio.

Ako uzimate vremena i strpljenja da knjigu pročitate, nadam se, da ćete naći, i ako nije bez prigovora, da je ipak rijetka čovjeka naše narodnosti u dalekom slovenskom svijetu prikazala dosta jasno, da bi si čitalac mogao živahno predočiti svu raznoliku, više tešku i nepovoljnu, nego li laku i ugodnu sudbinu tog mučenika velikih ideja.

Ja željno izgledam vrijeme, kad ću moći poslati knjigu u Rusiju, gdje je zanimanje za Križanića u posljednjih 50 godina bilo puno veće nego li kod nas. Ondje će se moći čuti i kritika mojeg djela, koje se u mnogim pogledima znatno razlikuje od Bezsonova i Bjelokurova. Ja mislim, da sam bliže istini, nego li ova dva Rusa, ali neka se čuje i protivno mišljenje. Rad sam čuti, što će reći o knjizi prof. Brückner u Berlinu, koji je nestrpljivo čekao i ja sam mu je već i poslao.

Prijateljski Vas pozdravlja Vaš

V. Jagić.

Četiri ova pisma Jagićeva čuvam kao dragocjeni amanet na dičnog sina naše domovine, koji je kao Hrvat i Slaven za po stoljeća bio priznatim prvakom a po svojim neumrlim djelima ostaje i nadalje prvakom slavistike.